

פרשת בהעלותך

שטו העם ולקטו וטחנו ברחים או דכו במדכה (ט, ו-ז)

ברש"י: אין שייט אלא לשון טיול.

מה פרושה מלה "שטו" ומהי ההבנה בדברי רש"י?

רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל הסביר זאת על פי דברי הזהר הקדוש: "שטיא הוא דא", כלומר: מי שמתכופף להרים את מזונו מן הארץ הוא שוטה, מאחר שהוא נוקט ביותר מדי אמצעי השתדלות. בהתאם לכך הוא כותב לבנו, רבי שמואל בנימין: "ויותר מזה לא נכון בעיני לפי שעה לעשות, כי ידעת כי אינני מהדוחקים את השעה, ומצוה להשתדל במה דאפשר ולהניח ולבטוח בגמר הדבר על בעל היכולת יתברך שמו".

אמנם, אנו רחוקים מאד מן הדרגה הזו, אבל מכל מקום מחובתנו להתחזק בידיעה, שאל לו לאדם להתאמץ בהשתדלות, אלא אך ורק לעשות את מה שצריך לעשות. דברים אלו - אומר הרב דניאל אוהיון - מונחים בפרושו של רש"י "לשון טיול", כלומר, הרשעים היו צריכים ללכת לחפש את המן שלהם במרחקים, ואלו לצדיקים הוא נפל בפתח הבית.

את ההבדל הזה בין צדיק לרשע יצרו האנשים עצמם ביום הראשון שבו ירד המן מן השמים - כל אחד מהם פתח את דלת ביתו וראה את המן המוכן לו שם. הצדיקים הכניסו אותו פנימה והודו על מה שקבלו, ואלו הרשעים אמרו: כל כך קצת? אין הקומץ משביע את הארי... צריך לחפש עוד... וכך יצאו ושוטטו במחנה, כשהם מלקטים עוד ועוד, כדי לשבוע.

אם כך אתם רוצים - אמר להם הקב"ה - גם מחר אתן לכם לעשות כן.

רק אחרי כמה ימי שוטטות הבחינו לפתע הרשעים, כי הכמות לא נהיית גדולה יותר למרות שהם אוספים יותר...!

בשלב זה מי ששב בתשובה - חזר לקבל את המן בפתח ביתו, ומי שלא שב - המשיך להרחיק נדוד מדי יום ביומו...

אף ההשתדלות שלנו בעניני פרנסה עומדת במבחן דומה - הפרנסה שהקב"ה נותן לנו צריכה להספיק עבורנו, אבל יש מי שאינו מסתפק בכך ומחליט לצאת לחפש עוד מקורות פרנסה.

הקב"ה נותן לכל אחד את האפשרות לעשות בענין זה כאות נפשו, רק שהתוצאה הבלתי נמנעת, אשר די קשה להבחין בה בתחילה היא, שהפרנסה מפסיקה להמתין בפתח הבית...

ומאחר שלא מדובר במנה של מן מוחשי, והמשתדל משכנע לגמרי שהוא עושה את ההשתדלות הנכונה ביותר, כמעט בלתי אפשרי לתקן זאת מיד, וכך יוצא שאותו אדם מעניש את עצמו ללא הרף.

לפי יסוד זה, באר הרב חיים שימבורסקי דבר נוסף. משה רבנו אמר לאהרן לקחת "מלא העמר מן" ולשים בצנצנת למשמרת (שמות טז, לג). ולכאורה, מדוע אמר לו 'מלא העמר' ולא 'עמר' בלבד?

אלא, שאהרן היה בודאי מאלו הממעיטים בלקיטת המן, אך כאן הרי לא היה ענין של השתדלות, לכן אמר

פרשת בהעלותך

לו משה לקחת "מלא העמר"

מקור: הרב שלמה לוונשטיין שליט"א